

*Гриненко А.М.,
к.е.н., професор*

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

*Кирилюк В.В.,
асистент*

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,*

м. Київ

ОСВІТНІ ІНДИКАТОРИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ІНДИКАТОРІВ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНОСТІ СУСПІЛЬСТВА

У статті розглянуто основні освітні індикатори, які включені в систему соціальних індикаторів соціальної згуртованості суспільства. Здійснено порівняльний аналіз статистичних показників освітньої сфери України та європейських країн. Визначено основні проблеми освітньої сфери та запропоновано можливі шляхи їх подолання

Ключові слова: *соціальна згуртованість; соціальні індикатори; індекс освіченості, чистий показник охоплення дошкільною освітою, чистий показник охоплення повною загальною середньою освітою, чистий показник охоплення вищою освітою.*

Постановка проблеми. Освітні індикатори серед соціальних індикаторів соціальної згуртованості суспільства посідають досить вагомe місце. Інституціональна мережа освіти в Україні здебільшого позитивно впливає на соціальну згуртованість суспільства. Остання, як відомо, виступає як включеність і востребуваність громадян в суспільно-корисну діяльність з метою забезпечення належних умов життя та праці. Свідченням цього є те, що Україна протягом останнього десятиліття зберігає досить високі показники індексу людського розвитку саме завдяки освітній складовій. Проте і в цій сфері є свої проблемні питання, що потребують дослідження та пошуку шляхів їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільший внесок у дослідження теми соціальних індикаторів зробили відповідні інститути – Рада Європи та Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР). Окремі аспекти освітньої сфери в Україні досліджували С. Сисоева, Є. Пінчук, А. Коробкова та інші. Проте в дослідженнях цих авторів освітні індикатори виступають як складові розвитку соціальної сфери і не відносять до взаємозв'язку з соціальними індикаторами соціальної згуртованості суспільства.

Тому **мета статті** полягає у дослідженні основних освітніх індикаторів, які і виступають соціальними індикаторами соціальної згуртованості суспільства.

Виклад основного матеріалу. В Україні створено необхідне законодавче поле для функціонування освітньої галузі, усіх її рівнів: закони, що регулюють функціонування галузей освіти, нормативно-правові акти щодо забезпечення життєдіяльності навчальних закладів різних типів і форм власності, організації різних форм освіти.

За останнє десятиріччя можна відзначити ряд важливих змін, що були внесені стосовно законодавства дошкільної та шкільної освіти – запроваджено обов'язковість

дошкільної освіти для всіх дітей старшого дошкільного віку, затверджено Положення про освітній округ, нову редакцію Положення про загальноосвітній навчальний заклад, Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, ухвалено Концепцію загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізкультури та спорту, розроблено нову редакцію Концепції профільного навчання, Концепцію розвитку інклюзивної освіти і т. д. [3].

Продовжується робота спрямована на реалізацію державних програм, направлених на: інформатизацію та комп'ютеризацію загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, упровадження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті і науці; забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін; роботу з обдарованою молоддю, забезпечення програми «Шкільний автобус» тощо. Понад 95% загальноосвітніх навчальних закладів I–III ступенів забезпечено сучасними навчальними комп'ютерними комплексами, 85% шкіл та 98% ПТНЗ підключено до мережі Інтернет, започатковано організацію інклюзивного навчання дітей з особливими потребами, у вищій освіті впроваджуються принципи Болонського процесу, кредитно-модульна система навчання.

Доступність якісної освіти є передумовою сталого економічного та соціального розвитку суспільства. Одним із основних індикаторів цієї групи є індекс рівня освіченості населення країни (див. рис. 1). Також до даної групи відносять і інші важливі індикатори – чистий показник охоплення дошкільною освітою дітей віком 3-5 років; чистий показник охоплення дітей повною загальною середньою освітою; чистий показник охоплення осіб вищою освітою віком від 17 до 22 років (див. табл. 1).

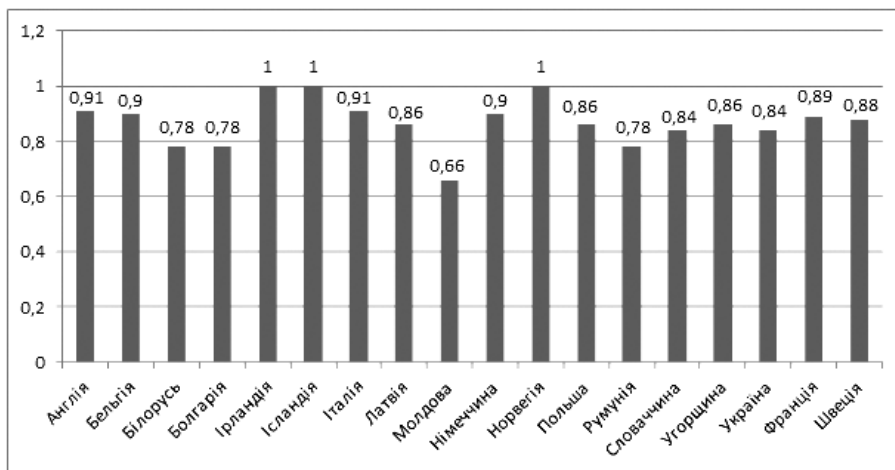

Рис. 1. Індекс рівня освіченості населення країн Європи у 2013 р.

Джерело: складено авторами

Якщо розглянути значення індексу освіченості населення України протягом 2009–2013 рр., то видно що за цей період відбувалось незначне коливання індексу у межах 0,82-0,84. Досить високе значення індексу (високим вважається значення індексу від 0,8 до 1,0) зумовлено насамперед розвиненою інфраструктурою навчальних закладів усіх рівнів акредитації та потужною науковою школою.

Згідно показників табл. 1 за останні роки покращились усі без винятку показники охоплення освітою дітей та молоді України. Так, чистий показник охоплення освітою дітей дошкільного віку зріс у 2013 р., порівняно із 2009 р., на 6,9% у містах та на 11,3% у сільській місцевості. Показник охоплення дітей повною загальною середньою освітою є одним з найвищих в Європі і становив у 2013 р. – 99,5% (за даними ЮНІСЕФ – 95,2%) [4].

Таблиця 1

Основні показники охоплення освітою дітей та молоді України у 2009-2013 рр.

Рік	Чистий показник охоплення дошкільною освітою дітей віком 3-5 років, %		Чистий показник охоплення дітей повною загальною середньою освітою, %	Чистий показник охоплення вищою освітою осіб віком від 17 до 24 років, %
	Міста	Сільська місцевість		
2009	86,5	47,8	99,1	46,9
2010	87,5	49,7	97,3	47,0
2011	88,6	53,2	98,8	45,9
2012	92,0	57,6	99,5	45,7
2013	93,4	58,1	99,5	51,2

Джерело: складено авторами

Основні показники охоплення освітою дітей та молоді європейських країн відображено у таблиці 2.

Таблиця 2

Показники охоплення освітою дітей та молоді країн Європи у 2013 році

Країна	Чистий показник охоплення дошкільною освітою дітей віком 3-5 років, %	Чистий показник охоплення дітей повною загальною середньою освітою, %	Чистий показник охоплення вищою освітою осіб віком від 17 до 24 років, %
Австрія	81,9	97,4	44,5
Білорусь	91,0	95,8	46,4
Болгарія	70,7	95,4	46,0
Великобританія	93,3	98,0	52,0
Іспанія	99,3	96,0	30,4
Італія	95,7	94,0	34,6
Латвія	80,6	95,4	32,0
Молдова	56,8	92,7	41,0
Німеччина	93,9	96,3	47,9
Норвегія	96,2	98,2	42,0
Польща	59,7	93,8	56,4
Румунія	72,5	93,2	43,8
Словаччина	89,2	96,1	41,7
Україна	67,3	95,2	51,2
Угорщина	86,7	93,0	32,4
Фінляндія	73,0	96,8	49,0
Франція	99,5	98,4	58,0
Швеція	92,9	98,0	37,5

Джерело: складено авторами.

Показники охоплення освітою дітей та молоді освітою у країнах Європи досить різняться. Це зумовлено багатьма чинниками, в тому числі особливостями освітньої сфери у кожній з європейських країн. Так, станом на 2013 р. найвищий показник

охоплення дітей дошкільною освітою спостерігався у Франції – 99,5% та Іспанії – 99,3%; найнижчий в Молдові – 56,8%, Польщі – 59,7% та Україні – 67,3%. Показник охоплення дітей повною загальною середньою освітою майже у всіх країнах Європи високий – понад 90%. Щодо охоплення молоді вищою освітою, то за даним показником ми на третьому місці в Європі – 51,2% молоді України, віком від 17 до 24 років здобувають вищу освіту. Попереду нас лише Польща – 56,4% та Великобританія – 52,0% [5].

Незважаючи на досить позитивні статистичні показники, відзначаються тенденції, подальший розвиток яких може призвести до суттєвих деформацій процесів освітньої сфери в країні. Глибина освітньої реформи, якість і ефективність роботи навчальних закладів і установ системи національної освіти, на нашу думку, не можуть повністю задовольнити сучасні потреби особистості і суспільства (що є ключовим у впливі освітньої сфери на соціальну згуртованість суспільства). Це зумовлено рядом причин:

- недостатня відповідність сучасних освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості (розвитку особистості), потребам ринку праці;
- критичний стан фінансового та матеріально-технічного забезпечення освітньої сфери;
- обмеженість доступу до якісної освіти окремих категорій населення (сільські діти, особи з особливими освітніми потребами, обдарована учнівська молодь і т.д.);
- закриття дошкільних та шкільних навчальних закладів у сільській місцевості;
- низький рівень оплати праці працівників освіти і науки;
- відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального і духовного розвитку і соціалізації дітей та молоді;
- недостатня зорієнтованість структури і змісту професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики і т.д.

На нашу думку, значну частину проблем освітньої сфери можна вирішити за умови ефективної реалізації Концепції розвитку освіти на 2015-2025 рр., яка була розроблена на замовлення Міністерства освіти і науки низкою громадських організацій та експертів наприкінці 2014 р. Серед позицій проекту Концепції, що їх активно обговорюють, також були: реформування структури школи, збереження мережі сільських шкіл, автономія навчальних закладів, якісна підготовка педагогічних кадрів; пропозиції висловили щодо потреби: визначити у Концепції першочергові напрямки реформування освіти, розширити питання позашкільної та професійно-технічної освіти, а також – детальніше окреслити роль громадських організацій в системі освіти. Головним рушієм модернізації освіти є матеріально та соціально вмотивований педагог. На нашу думку, одним з ключових завдань нової шкільної реформи має стати якісна підготовка педагогічних кадрів. Ще однією важливою складовою є раціональний перерозподіл коштів всередині самої освітньої системи.

Висновки. У сучасних умовах роль якісної вищої освіти стає вирішальною. Інноваційне мислення, сформоване в майбутніх фахівців у процесі їхньої підготовки, є основою переходу від економіки «сировинної» до економіки інноваційної, заснованої на знаннях. Процес формування інноваційного мислення у студентів залежить від багатьох чинників, що визначають рівень і якість компетентностей, які здобувають студенти у процесі навчання. Це, насамперед, програми підготовки, наукові й педаго-

гічні школи, навчальне й лабораторне устаткування. Дуже важливим є й взаємодія університетів з бізнесом і реальним сектором промисловості, що дозволяє забезпечити фундаментальну фахову та відповідну практичну підготовку. Це в свою чергу сприятиме забезпеченню і гарантуванню зайнятості людини та зміцненню соціальної згуртованості суспільства.

Список використаних джерел

1. Гриненко А.М. Кирилюк В.В. Социальные индикаторы социальной сплоченности общества. Инновационные доминанты социальной сферы: материалы ежегодной научно-практической конференции по проблемам социально-трудовых отношений (13 заседание). 24 мая 2013 г. – Воронеж: Воронежский государственный педагогический университет. – 2013. – С. 35-38.
2. Кирилюк В.В. Основні чинники формування соціальної згуртованості суспільства / Кирилюк В.В. // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія «Економіка». – Одеса: Видавничий дім «Гельветика». – 2014. – Т. 19. – № 2(5). – С. 55-59.
3. Мороз В. Динаміка зміни індексу освіченості населення в Україні як якісна характеристика системи трудового потенціалу країни / В. Мороз // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2009. – Вип. 2. – С. 249-256.
4. Цілі розвитку тисячоліття: Україна 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.idss.org.ua/arhiv/2014_19_12Dopovid.pdf
5. Education index. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/content/education-index>

Summary. *In the article the basic educational indicators included in the social indicators of social cohesion of society. The comparative analysis of statistical indicators of educational sphere Ukraine and European countries. The main problems of the educational sphere and suggested possible ways to overcome.*

Key words: *social cohesion; social indicators; education index, net enrollment rate in preschool education, the net rate of secondary education, the net enrollment rate in higher education.*

УДК 331.5.024.5

Кобеля З.І.,

*к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та управління персоналом
Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича,
м. Чернівці*

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ РИНКУ ПРАЦІ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Дане дослідження присвячене репрезентації інституції ринку праці, функціональній стратегії ринку праці, діяльності у сфері працевлаштування на прикладі ринку праці Буковини. Належна організація інституції, які підтримують учасників ринку праці, як і політика ринку праці, а також політика працевлаштування, є сталим предметом дискусій між учасниками ринку праці.

Ключові слова: *ринок праці, державне регулювання, фази реалізації проекту, обмін комунікаціями.*

Постановка проблеми. Ринок праці невід’ємно співіснує з економічною, політичною та суспільною дійсністю. Як відомо, держава володіє засобами впливу на усі ринки, а тому числі і на ринок праці. Допоки міркування будуть скеровані у бік політики ринку праці та політики працевлаштування, доцільним буде уточнення, що собою являє економічна політика. Її вважають свідомим і цілеспрямованим впливом